

**KORPUSAVUSTEINEN DISKURSSINTUTKIMUS
UKRAINALAISPAKOLAISISTA YLEN
VERKKOARTIKKELEISSA**

Emilia Massinen
Kandidaatintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden lai-
tos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Emilia Massinen	
Työn nimi Korpusavusteinen diskurssintutkimus ukrainalaispakolaisista Ylen verkkoartikkeleissa	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 20 sivua + liitteet
Tiivistelmä <p>Tässä kandidaatintutkielmassa tutkitaan pakolaisdiskursseja Ylen ukrainalaispakolaisista kertovissa verkkoartikkeleissa. Tutkielmassa selvitetään, minkälaisia merkityksiä ukrainalaispakolaisiin liitetään Ylen verkkoartikkeleissa. Tutkimuksen aineistona käytetään itse koottua korpusta, joka sisältää kaikki <i>pakolai</i>-sanavartalon sisältävät Ylen verkkoartikkelit aikaväliltä 24.2.2022–30.1.2023. Tutkimuksen teoreettismetodologisenä viitekehysenä käytetään korpusavusteista diskurssintutkimusta (CADS).</p> <p>Tutkimuskysymykset ovat seuraavanlaiset: 1) Millaisia kollokaatteja eli myötämerkityksiä ukrainalaispakolaisiin liitetään Ylen verkkoartikkeleissa? 2) Millaisia diskurssiprosodioita eli merkitysryhmiä ja diskursseja näistä kollokaateista muodostuu? 3) Mitä diskurssit kertovat Ylen uutisoinnin rakenteista ja käytänteistä?</p> <p>Aineistosta poimittiin AntConc-korpusanalyysityökalun avulla noodin <i>pakolai</i> 96 kollokaattia, joista analyysiin päätyi yhteensä 83 kollokaattia. Kollokaatit jaoteltiin merkitysten ja esiintymiskontekstien perusteella 17 diskurssiprosodiaan, jotka ovat maantiede, saapuminen, vastaanottaminen, määrä, henkilöt, varautuminen, auttaminen, majoittaminen, kansalaisuus, järjestöt, pakolaiset, tarvikkeet, politiikka, talous, työllistyminen, vapaaehtoisuus ja muut. Aineistosta paljastui viisi diskurssia: vastaanottamisen diskurssi, auttamisen diskurssi, talouden ja politiikan diskurssi, määrän diskurssi ja Lähi-idän pakolaisien diskurssi.</p> <p>Analyysin perusteella Ylen uutisointi osoittautui määrittämiensä arvojen ja tavoitteiden mukaisesti totuudenmukaiseksi ja vastuulliseksi. Yle on tuonut ukrainalaispakolaisiin liittyvässä uutisoinnissaan esille kattavasti taustoitettuja näkökulmia sekä hyödyntänyt monipuolisia tiedonlähteitä.</p>	
Asiasanat: Korpusavusteinen diskurssintutkimus, media, pakolaiset, Ukraina ja Yle	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1	Diskurssiprosodiat sekä kollokaattien lukumäärät ja prosentuaaliset osuudet kollokaattien kokonaismäärästä kahden desimaalin tarkkuudella.....	8
---------	--	---

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Diskurssit sekä kollokaattien lukumäärät ja prosentuaaliset osuudet kollokaattien kokonaismäärästä kahden desimaalin tarkkuudella.....	9
TAULUKKO 2	Vastaanottamisen diskurssin kollokaatit.....	9
TAULUKKO 3	Auttamisen diskurssin kollokaatit.....	11
TAULUKKO 4	Talouden ja politiikan diskurssin kollokaatit.....	13
TAULUKKO 5	Määrän diskurssin kollokaatit.....	14
TAULUKKO 6	Lähi-idän pakolaisten diskurssin kollokaatit.....	15

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KORPUSAVUSTEINEN DISKURSSINTUTKIMUS.....	3
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	6
	3.1 Yle-korpus aineistona	6
	3.2 Kollokaatioanalyysi ja analyysin eteneminen	7
4	UKRAINALAISPAKOLAISIIN LIITTYVÄT DISKURSSIT	8
	4.1 Vastaanottamisen diskurssi	9
	4.2 Auttamisen diskurssi.....	11
	4.3 Talouden ja politiikan diskurssi	13
	4.4 Määrän diskurssi.....	14
	4.5 Lähi-idän pakolaisten diskurssi.....	15
5	YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT	16
	LÄHTEET.....	19

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tutkin kandidaatintutkielmassani pakolaisdiskursseja Ylen ukrainalaispakolaisista kertovissa verkkoartikkeleissa. Tutkimuksessani selvitän, minkälaisia merkityksiä ukrainalaispakolaisiin liitetään. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavanlaiset: 1) Millaisia kollokaatteja eli myötämerkityksiä ukrainalaispakolaisiin liitetään Ylen verkkoartikkeleissa? 2) Millaisia diskurssiprosodioita eli merkitysryhmiä ja diskursseja näistä kollokaateista muodostuu? 3) Mitä diskurssit kertovat uutisoinnin rakenteista ja käytänteistä?

Euroopassa syttyi sota, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan 24. helmikuuta 2022. Sodan myötä Suomen pakolaismäärä on kasvanut: Suomesta haki kansainvälistä suojelua 49 346 ukrainalaista helmikuun 2022 ja tammikuun 2023 välisenä aikana. Euroopan unionin direktiivien ja Suomen ulkomaalaislain mukaan kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa tai toissijaista suojeluasemaa. (Maahanmuuttovirasto 2023.) Ukrainan kriisi ja kasvanut pakolaisten määrä ovat lisänneet uutisointia ja yhteiskunnallista keskustelua pakolaisista niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Tämä näkyy myös Ylen uutisoinnissa, jonka verkkoartikkeleita tutkimuksessani tarkastelen.

Yle on Suomen valtion omistama julkisen palvelun mediayhtiö, jonka julkaisemat sisällöt rahoitetaan Yle-verolla (Yle 2022a). Yleä pidetään Suomen luotettavimpana uutislähteenä sen tuttuuden, laajan saavutettavuuden, institutionaalisuuden ja epäkaupallisuuden vuoksi (Matikainen 2020: 18–19). Yle edellyttää työntekijöiltään yhteisten arvojen ja eettisten periaatteiden, kuten totuudenmukaisuuden, luotettavuuden ja vastuullisuuden noudattamista (Yle 2022b).

Uutisteksti pyrkii objektiivisuuteen, minkä vuoksi toimittaja ei uutisgenren normien valossa saa esittää uutisessa omia mielipiteitään (Pietilä 2012: 596). Toimittaja on uutistekstiä laatiessaan kuitenkin subjektiivinen vaikuttaja. Vallankäyttö näkyy siinä, mitkä asiat ja aiheet toimittaja näkee julkaisemisen arvoisina. (Somari 2012: 49.) Mediatuotannon merkitys tietoa heijastavana ja rakentavana tekijänä on kasvanut, sillä medioitumisen myötä ihmiset viettävät entistä enemmän aikaa puhuttujen ja

kirjoitettujen tekstien parissa (Heikkinen & Voutilainen 2012: 17–18). Median välittämä tieto paitsi heijastaa myös rakentaa koko yhteiskunnan käsityksiä.

Median maahanmuuttajadiskursseja on tutkittu CADS-tutkimuksen menetelmin esimerkiksi tutkimuksessa, jossa tarkastellaan maahanmuuttajien kuvaamista Iso-Britannian lehdistössä aikavälillä 1996–2005 (ks. Baker, Gabrielatos, KhosraviNik, Krzyżyanowski, McEnery & Wodak 2008). Tutkimuksessa havaittiin, että maahanmuuttajiin yhdistettiin lukumäärä, alkuperämaa, määränpää, maahantulo, taloudelliset ongelmat, asuinpaikka, kotimaahan paluu, laillisuus ja ahdinko. Maahanmuuttajista, pakolaisista ja turvapaikanhakijoista uutisoitiin pääasiassa negatiiviseen sävyyn, ja maahanmuuttajien saapumiseen ja maassa oleskelemiseen liitetään huolia (Baker ym. 2008: 286–287.)

Stavridoun (2021) kriittisessä CADS-tutkimuksessa tarkasteltiin maahanmuuttajia koskevia puhetapoja brittiläisissä lehdissä ennen ja jälkeen Brexit-kansanäänestyksen. Tutkimuksen mukaan brittiläislehdissä maahanmuuttajiin liitettiin kolme perusteemaa – lukumäärät, laillisuus ja epäinhimillistäminen. Tutkimus myös osoitti, että uutisoinnissa maahanmuuttajat saivat harvoin ääntänsä kuuluviin. Sen sijaan maahanmuuttajia koskevan uutisoinnin tiedonlähteinä oli käytetty virallisia henkilöitä, viranomaisia ja instituutioita. (Stavridou 2021: 76.)

CADS-tutkimuksen menetelmiä on hyödynnetty myös Suomessa tehdyissä kielitieteellisissä tutkimuksissa. Ensimmäinen laaja Suomessa julkaistu CADS-tutkimus oli Lehdon (2018) väitöskirja japaninsuomalaisten kielipuheesta. Jantunen (2018) on tehnyt CADS-tutkimuksen homouden ja heterouden diskursseista Suomi24-keskustelufoorumilla. Suomen maahanmuuttajadiskursseja tutkittaessa on hyödynnetty kriittisen diskurssintutkimuksen menetelmiä: Somari (2012) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan somalien representointia Helsingin Sanomien uutisoinnissa. Somarin tutkimus osoitti, että vuosien 1990–1993 somaliuutisoinnissa painottui pakolaisten määrä ja uusien ryhmien saapuminen Suomeen. Lisäksi uutisoinnin havaittiin muuttuneen vuosien aikana. Aluksi uutisointi keskittyi suomalaisen pakolaispolitiikan ja viranomaistoiminnan käsittelyyn. Myöhemmin uutisoinnissa keskityttiin kuvaamaan somalien arkipäivän haasteita uudessa asuinmaassa. (Somari 2012: 93–94.)

Tutkimukseni täydentää korpusavusteista diskurssintutkimusta ja maahanmuuttajiin liittyvää tutkimusta ukrainalaispakolaisten osalta Suomessa; tutkimukseni tuo korpusavusteisen diskurssintutkimuksen menetelmin uutta tietoa ukrainalaispakolaisiin liittyvistä diskursseista, joita Ylen verkkoartikkelit rakentavat ja heijastavat.

2 KORPUSAVUSTEINEN DISKURSSINTUTKIMUS

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii korpusavusteinen diskurssintutkimus eli CADS (corpus-assisted discourse studies), joka yhdistää sekä laadullisen että määrällisen kielentutkimuksen menetelmiä. Korpustutkimus nähdään ensisijaisesti määrällisenä ja diskurssintutkimus laadullisena tutkimuksena (Ancarno 2020: 165). Sekä korpuslingvistiikassa että diskurssintutkimuksessa tutkitaan kielen luonnollista käyttöä, joka on peräisin ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta (Partington, Duguid & Taylor 2013: 10). CADS-tutkimuksessa korpuksista tuodaan ilmi yhteiskunnan rakenteisiin ja käytänteisiin liittyviä diskursseja eli puhetapoja, jotka ovat jatkuvassa muutoksessa sekä vuorovaikutuksessa keskenään (Baker 2006: 4). CADS sopii ukrainalaispakolaisiin liitettävien merkityksen tutkimiseen, sillä sen avulla voidaan nostaa esille piilossa olevia diskurssipiirteitä (Partington, Duguid & Taylor 2013: 11).

CADS-tutkimus perustuu fraseologiseen kielikäsitteeseen, jonka mukaan kieli on kontekstuaalista ja perustuu säännönmukaisiin rakenteisiin. Kommunikoitaessa esiintyy tiedostaen ja tiedostamatta ilmauksia, joiden sisältämät rakenteelliset piirteet ja kollokaatiot esiintyvät toistuvasti yhdessä. (Hoey, Mahlberg, Stubbs & Teubert 2007: 8; Jantunen 2018b: 26–27.) Kielenkäyttö on kieliopin rajoittamaa monimutkaisten valintojen tekemistä (Sinclair 1991: 109). Psykolingvistiikkaan pohjautuvan leksikaalisen primingin (lexical priming) teorian mukaan yhdistämme alitajuisesti kohtaamamme saneet niiden esiintymiskonteksteihin ja toistamme sanoja yhteyksissä, joissa olemme kohdanneet niitä aikaisemmin. Käytämme tyypillisesti sanoja niille tavallisten kollokaatioiden yhteydessä tietyissä semanttisissa konteksteissa. (Hoey, Mahlberg, Stubbs & Teubert 2007: 7–8; Jantunen 2018b: 27.) Tarkastelen tutkimuksessani kollokaatteja, jotka voidaan tulkita fraseologisiksi ilmaisuksi.

Korpuslingvistiikka tarkastelee laskennallisten menetelmien avulla kielen rakennetta, käyttöä ja muutosta sekä diskursseja laajoissa, sähköiseen muotoon koottuissa tekstiaineistoissa eli korpuksissa (Ancarno 2020: 166; Partington, Duguid & Taylor 2013: 8, 10). Korpukset koostuvat tuhansista tai miljoonia saneista eli

sanamuodon esiintymistä (Baker 2006: 2; Kyröläinen & Laippala 2021: 500). Yksi korpuslingvistisen tutkimuksen menetelmistä on selvittää frekvenssin avulla, kuinka usein jokin kielellinen elementti esiintyy aineistossa (Kyröläinen & Laippala 2021: 491).

Tilastollisesti merkitsevistä, usein toisen saneen läheisyydessä esiintyvistä saneista käytetään käsitettä kollokaatti (Baker 2006: 95–96; Kyröläinen & Laippala 2021: 496). Kollokaatiossa saneen merkitys ei sisälly saneeseen itsessään ilman kontekstia, vaan merkitys rakentuu kontekstissa, jossa sane esiintyy muiden saneiden tai rakenteiden yhteydessä (McEnery & Hardie 2011: 122–123). Kontekstin käsitteellä viitataan ilmaisujen teksti- ja lauseyhteyteen sekä niitä laajempaan käyttötapaan (Heikkinen 2012: 88). Korpuksen avulla saadut tulokset ovat sidoksissa aikaan, paikkaan ja kontekstiin. Toistensa läheisyydessä esiintyviä saneita voidaan analysoida siitä näkökulmasta, mitä kielelliset ainekset kertovat ympäröivästä maailmasta, ajasta, kulttuurista ja yhteiskunnasta. (Partington, Duguid & Taylor 2015: 6.) Merkitsevästi kollokoiviin saneisiin liittyy todennäköisesti jokin diskurssi (Baker 2007: 114).

CADS-tutkimuksessa ensisijaisesti määrällisenä nähtyyn korpustutkimukseen yhdistyy diskurssintutkimuksen myötä laadullisia menetelmiä. Diskurssintutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, miten kieltä käytetään sosiaalisessa kanssakäymisessä. Diskurssintutkimuksessa kielen säännönmukaisuuksia tarkastellaan osana sosiaalista toimintaa ja kontekstin säännönmukaisuuksia. (Lillqvist & Pälli 2020: 375.)

Diskurssin käsitteellä voidaan viitata muun muassa erilaisiin kielenkäyttötapoihin tai aiheisiin (Baker 2006: 3). Diskurssit liittyvät yhteiskunnan käytäntöihin ja rakenteisiin, ja ne ovat jatkuvassa muutoksessa ja vuorovaikutuksessa keskenään (mts. 4). CADS:ssa kollokaateista muodostetaan diskurssiprosodioita, jotka muodostuvat saneista, lauseista tai lemmoista ja niitä ympäröivien saneiden välisistä malleista, jotka viittaavat johonkin diskurssiin (mts. 87). Tässä tutkimuksessa käsitän diskurssin todellisuutta heijastelevana ja rakentavana kielenkäyttönä, joka koostuu sosiaalisesti rakentuneista ja vakiintuneista konstruktioista (Fairclough 1992: 3; Fairclough 1995: 7, 10–11). Tutkimuksessani tarkastelen diskursseja vakiintuneina tapoina kirjoittaa ukrainalaispakolaisista Ylen mediassa.

Tarkastelemani tekstiaineisto on genreltään uutisteksti. Kielitieteessä genre nähdään vakiintuneina ja yhteisön tunnistamina tapoina rakentaa ja kielellistää sosiaalista toimintaa. Genren avulla sosiaalisen toiminnan ytimiä tuodaan esille järjestyneissä muodoissa. (Heikkinen 2012: 99.) Tutkimukseni korpusaineistoa tarkastellessani otan huomioon kielenkäytön kontekstin uutisgenressä, sillä kielenkäyttötilanne sekä kulttuurinen konteksti vaikuttavat kielenkäyttäjän tekemiin valintoihin ja saneet saavat merkityksensä esiintymiskontekstinsa perusteella (Baker 2006: 96).

CADS-tutkimuksessa voidaan edetä kolmivaiheista mallia soveltamalla mikrota-
solta makrotasolle. Ensin muodostetaan avainsanalistoja, joista tunnistetaan keskeisiä semanttisia alueita ja teemoja. Seuraavaksi tarkastellaan noodien tapoja esiintyä

tekstikonteksteissa kollokaatiolistojen avulla, minkä jälkeen muodostetaan konkordanssilistoja esiintymiskontekstin laajempien hallitsevien mallien tutkimiseksi. Kolmivaiheiseen malliin voidaan lisätä myös neljäs vaihe, jossa aineistosta tehdään kielellistä analyysia diskurssintutkimuksen metodien avulla. (Ancarno 2020: 177.) Tässä tutkimuksessa hyödynnän mallin toista ja neljättä vaihetta. Tarkastelen noodin *pakolai* yhteydessä merkitsevän usein esiintyviä kollokaatteja paljastaakseni keräämässäni korpusaineistossa toistuvia piirteitä. Lisäksi analysoin tekstiesimerkkien avulla noodin *pakolai* esiintymiskonteksteja. Näin saan selville ukrainalaispakolaisiin liitettävät diskurssit Ylen verkkojulkaisuista koostuvassa korpusaineistossa.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Yle-korpus aineistona

Tutkimukseni aineistona käytän itse koottua korpusta, jonka olen kerännyt Ylen verkkosivuilta aikaväliltä 24.2.2022–30.1.2023. Yle sallii sisältöjensä käytön tieteellisessä tarkoituksessa (Yle 2014). Olen kerännyt korpuksen itse, koska rajaamastani aiheesta ei ole sen ajankohtaisuuden vuoksi vielä korpusta. Tutkimukseni korpuksen sisältämät tekstit on rajattu tiettyyn aiheeseen, mikä tekee siitä niin sanotun erikoiskorpuksen (Baker 2006: 27). Käytän aineistosta nimitystä Yle-korpus.

Yle on julkaissut ensimmäisen ukrainalaispakolaisista kertovan artikkelin Ukrainan ja Venäjän sodan alkamispäivänä, 24.2.2022. Olen käyttänyt korpuksen kokoamisessa hakusanana eli noodina saneen *pakolainen* sanavartaloa *pakolai*, jolloin korpukseen sisältyvät artikkelit, joissa esiintyy saneiden *pakolainen* ja *pakolaisuus* eri taivutusmuodot sekä niistä muodostuvat yhdyssanat. Noodilla *pakolai* löytyi yhteensä 827 artikkelia, joista korpukseen valikoitui 518 artikkelia. Korpuksen ulkopuolelle on jätetty kolumnit sekä mielipide- ja pääkirjoitukset. Korpuksen on valittu kaikenlaiset muut ukrainalaispakolaisia käsittelevät verkkoartikkelit, jotka sisältävät sanavartalon *pakolai*. Korpukseni koostuu 259 423 saneesta, ja noodi *pakolai* esiintyy siinä 2025 kertaa. Korpustani ei ole annotoitu eikä lemmatisoitu, minkä vuoksi sitä voidaan kutsua raakatekstikorpukseksi (Jantunen 2011: 92).

3.2 Kollokaatioanalyysi ja analyysin eteneminen

Kollokaatioanalyysissä tarkastellaan yhdessä esiintyvien saneiden frekvenssejä eli saneiden taipumusta esiintyä yhdessä (Baker 2006: 2, 151). Hakusanan kanssa esiintyvät saneet eli kollokaatit luokitellaan erilaisiin merkitysryhmiin, jotka paljastavat niiden välittämiä diskursseja. Kollokaatioiden avulla voidaan siis tarkastella laajoissa tekstiaineistoissa esiintyvien saneiden välisiä merkityksiä. (mts. 96, 118.) Kollokaatioanalyysin myötä luokittelin saneen *pakolainen* eri taivutusmuotojen yhteydessä esiintyviä kollokaatteja eri merkitysryhmiin sekä analysoin niiden kautta paljastuneita diskursseja Ylen ukrainalaispakolaisia käsittelevissä verkkoartikkeleissa.

Suoritin Yle-korpuksen kollokaatioanalyysin AntConc-konkordanssiohjelmalla (ks. Anthony 2022). Käytin kollokaatioanalyysissä noodia *pakolai*, jolloin sain korpukselta kollokaateiksi myös lekseemien *pakolainen* ja *pakolaisuus* eri muotoja ja niistä koostuvia yhdyssanoja. Asetin analyysin hakuväliksi 5L-5R, minkä myötä analyysissä on otettu huomioon viisi sanetta noodin vasemmalta ja viisi sen oikealta puolelta. Barnbrook (1996: 91) pitää tätä hakuväliä maksimaalisimpana tarkoituksenmukaisena hakuvälinä. Asetin tulosten vähimmäisfrekvenssiksi luvun 5, jolla tuli eniten merkitseviä kollokaatteja. Tämä on sopiva vähimmäisfrekvenssi, sillä erikoiskorpukseni on peräisin yhdestä genreltään rajatusta lähteestä; uutisartikkeleissa ei ole toisteisuutta, kuten esimerkiksi Suomi24-verkkokeskusteluissa (vrt. Jantunen 2018b: 29).

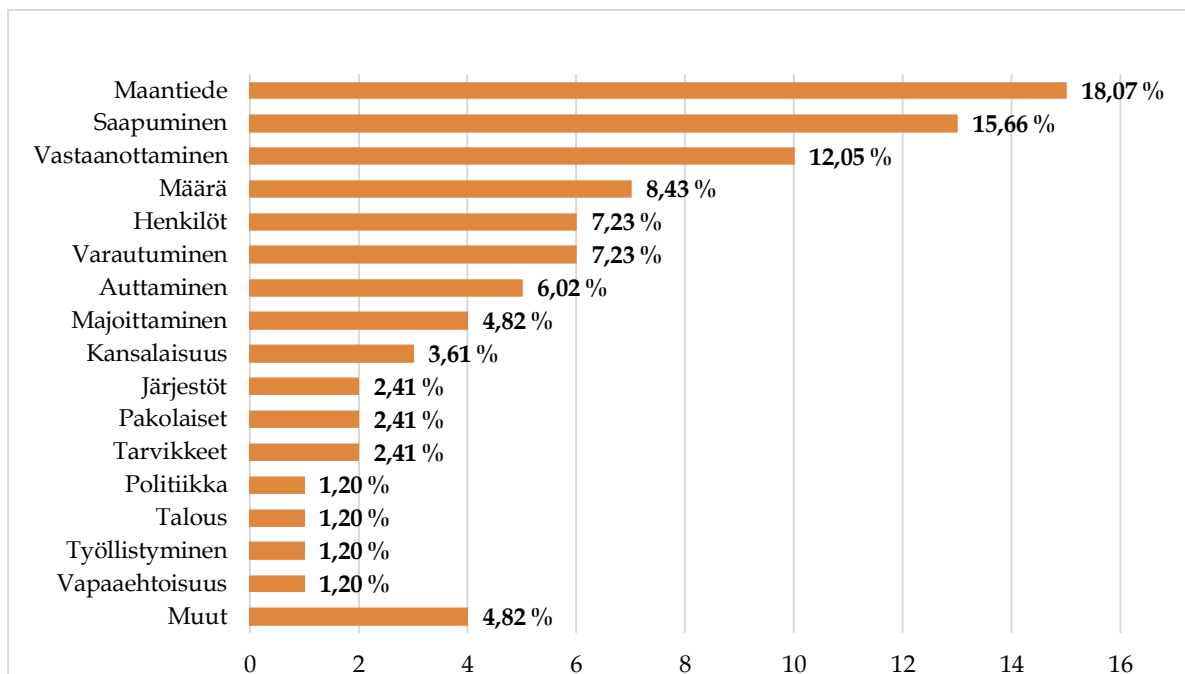
Kollokaatioanalyysissä käytetään tavallisesti yhtä kolmesta testistä, MI-, T- tai Z-testiä (Barnbrook 1996: 94). Kokeilin näitä kolmea testiä ja päädyin lopulta käyttämään Z-testiä, jolla sain kollokaateille suurimmat merkitsevät arvot. Z-testin merkitsevyyden raja-arvo on kolme (Baker 2006: 101; Barnbrook 1996: 96). Z-testi tarkastelee kollokaattien frekvenssiä korpuksessa ja lisää keinotekoisesti matalataajuisten samanlaisesti esiintyvien saneiden merkitystä (mts. 101).

Sain näillä hakuehdoilla AntConcin kollokaatioanalyysistä 96 kollokaattia (kts. liite 1), joista 83 päätyi analyysiin. Analyysistä jäi pois 13 kollokaattia, joista kuusi kollokaattia eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Seitsemän kollokaattia eivät sopineet muodostamiini diskurssiprosodioihin polyseemisyytensä tai kieliopillisen merkityksensä vuoksi. Nämä kollokaatit olivat *Dominikin, kasseja, käyttöön, muokattu, omistusliite n, osa ja varten*.

Määrällisen kollokaatioanalyysin jälkeen siirryin tutkimuksen laadulliseen osioon, jossa luokittelin merkitsevät kollokaatit denotatiivisen merkityksen ja esiintymiskontekstin mukaan diskurssiprosodioihin eli merkitysryhmiin. Analysoin diskurssiprosodioita ja diskursseja luvussa 4 Ukrainalaispakolaisiin liittyvät diskurssit.

4 UKRAINALAISPAKOLAISIIN LIITTYVÄT DISKURSSIT

Tässä luvussa analysoin Yle-korpusaineistosta löytämiäni diskursseja. Diskurssien yhteydessä analysoin muodostamiani diskurssiprosodioita sekä noodin *pakolai* läheisyydessä esiintyviä kollokaatteja esiintymiskonteksteissaan. Havainnollistan kollokaattien esiintymiskonteksteja tekstiesimerkkien avulla. Aineistosta löytyi kollokaatioanalyysissä 90 merkitsevää kollokaattia, joista 83 päätyi analyysiin. Olen luokitellut nämä 83 kollokaattia 17 diskurssiprosodiaan (kuvio 1).



KUVIO 1 Diskurssiprosodiat sekä kollokaattien lukumäärät ja prosentuaaliset osuudet kollokaattien kokonaismäärästä kahden desimaalin tarkkuudella.

Diskurssiprosodioiden pohjalta olen muodostanut viisi diskurssia, jotka kuvaavat Yle-korpuksen sisältöä. Taulukossa 1 näkyy suuruusjärjestyksessä muodostamani diskurssit sekä niihin kuuluvien kollokaattien lukumäärä ja prosentuaalinen osuus kokonaismäärästä.

TAULUKKO 1 Diskurssit sekä kollokaattien lukumäärät ja prosentuaaliset osuudet kollokaattien kokonaismäärästä kahden desimalin tarkkuudella.

Diskurssi	Kollokaattien lukumäärä	Kollokaattien prosentuaalinen osuus kollokaattien kokonaismäärästä
Vastaanottamisen diskurssi	37	44,57 %
Auttamisen diskurssi	24	28,92 %
Talouden ja politiikan diskurssi	9	10,84 %
Määrän diskurssi	9	10,84 %
Lähi-idän pakolaisten diskurssi	4	4,82 %

Kollokaatit mahdollistavat saneiden välisten merkitysten ja assosiaatioiden selvittämisen sekä valtavirran diskurssien muodostamisen (Baker 2006: 96, 118). Vaikka noodi *pakolai* sisältää sekä lekseemin *pakolainen* että *pakolaisuus* eri taivutusmuodot, tarkastelen laadullisissa analyysissä korpusta ensisijaisesti pakolaisten näkökulmasta.

4.1 Vastaanottamisen diskurssi

Vastaanottamisen diskurssiin kuuluu saapumista ja vastaanottamista kuvaavia verbejä, paikkoja ja maantieteellisiä alueita kuvaavia substantiiveja sekä kansalaisuutta ja pakolaisuutta kuvaavia adjektiiveja (taulukko 2).

TAULUKKO 2 Vastaanottamisen diskurssin kollokaatit.

Diskurssiprosodia	Kollokaatit
Saapuminen	<i>saapumassa, saapuneet, saapunut, saapuu, saapuvia, saapuvien, saapuville, tulee, tulevien, tulleille, tulleiden, tullut, tuloon</i>
Vastaanottaminen	<i>ottaa, ottamaan, vastaan, vastaanottaa, vastaanottamiseen, vastaanottamisessa, vastaanottamisesta, vastaanottoon, vastaanottokeskukseen, vastaanottokeskuksessa</i>
Maantiede	<i>Hämeessä, kaupunki, kuntaan, Kuopion, Laukaa, Przemyślissä, Puolassa, Siilinjärvellä, Suomeen, Ukrainan, Ukrainasta</i>
Pakolaiset	<i>sisäisiä, turvapaikanhakijoille</i>
Muut	<i>asemalla</i>

Diskurssin kollokaatteihin kuuluu saapumista ja vastaanottamista ilmentäviä verbejä, *saapua, tulla, ottaa* ja *vastaanottaa*, eri taivutusmuodoissa. Esimerkeissä 1–3 verbikollokaattien tempukset (ks. VISK § 1523) eli nykyinen ja mennyt aikamuoto osoittavat, että Suomeen ja muihin maihin on jo saapunut pakolaisia, ja heitä odotetaan saapuvan lisää tulevaisuudessa. *Vastaanottaa*-verbin yhteydessä pakolaisiin viittaavat ilmaisut toimivat tavallisesti objekteina (ks. VISK § 925–926), kuten esimerkissä 3 *noin 50 ukrainalaista naista ja lasta*. *Vastaanottaa* on verbipartikkeli (VISK § 455), joka voi muodostaa finiittiverbin kanssa yhdysverbin *ottaa vastaan* (esimerkki 2).

- 1) YK arvioi, että yli 120 000 ukrainalaista on paennut kodeistaan ulkomaille. Määrä voi olla suurempi, sillä Puola kertoi iltapäivällä ottaneensa **vastaan** jo yli 100 000, ja *pakolaisia* on **tullut** myös Slovakiaan, Unkariin, Romaniaan ja Moldovaan.
- 2) Kajaanin kaupunki **ottaa** *pakolaisina* **vastaan** noin 50 ukrainalaista naista ja lasta.
- 3) Kuhmoon on jo **saapunut Ukrainan** *pakolaisia* ja heitä on saapumassa lisää lähiaikoina.

Esimerkissä 3 genetiivipäätteinen kollokaatti (ks. VISK § 1232) *Ukrainan* ilmaisee kuu-luvuussuhdetta: kyseessä ovat Ukrainan pakolaiset. Kuten esimerkissä 4, pakolaisia otetaan vastaan muun muassa vastaanottokeskuksissa.

- 4) **Ukrainasta** tulleet *pakolaiset* jonottavat Kuopiossa **vastaanottokeskukseen**, jossa annetaan monenlaista käytännön apua ja neuvontaa, myös terveyspalveluita.

Ukrainalaispakolaisten lähtö- ja kohdemaita kuvataan maantieteellisillä paikannilmauksilla. Pakolaisia saapuu Ukrainasta Suomen eri kuntiin ja kaupunkeihin (esimerkit 5 ja 6). Lisäksi pakolaisia on tullut myös muihin Euroopan maihin. Suurin osa heistä on saapunut Ukrainan läntiseen naapurimaahan, Puolaan (esimerkki 7). Ukrainalaispakolaiset liikkuvat muun muassa bussilla, mikä näkyy muotoisen adessiivimuotoisen (ks. VISK § 1252) paikkaa ilmaisevan kollokaatin *asemalla* esiintymiskonteksteissa (esimerkki 8).

- 5) **Suomeen** on saapunut **Ukrainasta** runsaasti *pakolaisia*, joita poliisi on ollut puhuttamassa.
- 6) Tähän mennessä **kuntaan** on **tullut** yksittäisiä *pakolaisia* epävirallisten reittien kautta.
- 7) Perälä tietää, että esimerkiksi **Puolassa** on vaikea tilanne, kun *pakolaisia* on paljon.
- 8) **Ukrainan** sodan *pakolaisia* kuljettavia busseja Palancan raja-**asemalla**.

Kollokaatti *turvapaikanhakijoille* viittaa ukrainalaisten asemaan turvapaikkaa hakevina maahanmuuttajina (esimerkki 9). Turvapaikanhakijaksi määritellään ulkomaalainen henkilö, joka hakee oleskeluoikeutta ja suojaa tavallisesti vieraasta valtiosta (Sisäministeriö 2023). Osa pakolaisista jää myös Ukrainaan, mikä näkyy kollokaatin *sisäisiä* esiintymiskontekstissa esimerkissä 10.

- 9) Poriin lisää majoitustilaa ukrainalaisille *pakolaisille* – SPR vuokrasi Tekunkorvesta opiskelija-asuntoja **turvapaikanhakijoille**
- 10) Yksi iskuissa vaurioitunut rakennus oli hotelli, jossa majoitetaan maan **sisäisiä** *pakolaisia*.

Vastaanottamisen diskurssin kollokaatit osoittavat Ylen uutisoivan, että ukrainalaispakolaisia on vastaanotettu ja tullaan vastaanottamaan eri maihin sekä niiden kuntiin ja kaupunkeihin. Diskurssin yhteydessä määritellään pakolaisten asemaa ukrainalaisina turvapaikanhakijoina.

4.2 Auttamisen diskurssi

Auttamisen diskurssin kollokaatit kuvaavat nimensä mukaisesti ukrainalaispakolaisten auttamista. Diskurssin kollokaatit koostuvat verbeistä ja substantiiveista, jotka esiintymiskonteksteissaan liittyvät ukrainalaispakolaisten auttamiseen (taulukko 3). Tässä diskurssiprosodiassa *pakolainen* toimii tavallisesti teon kohteena eli objektina (ks. VISK § 925–926).

TAULUKKO 3 Auttamisen diskurssin kollokaatit.

Diskurssiprosodia	Kollokaatit
Auttaminen	<i>auttaa, auttamiseen, auttamiseksi, tarjoaa, tarjoamaan</i>
Majoittaminen	<i>asuntoja, huoneeseen, hätämajoitukseen, majoittaa</i>
Henkilöt	<i>Annu, Lehtinen, toiminnanjohtaja, yhteiskuntasuhdepäällikkö</i>
Kansalaisuus	<i>ukrainalaisia, ukrainalaisille, ukrainalaisten</i>
Järjestöt	<i>UNHCR, YK</i>
Tarvikkeet	<i>avustustarvikkeita, hygieniatarvikkeita</i>
Vapaaehtoisuus	<i>vapaaehtoiset</i>
Muut	<i>etsitään, ohjeita, saamassa</i>

Tähän diskurssiin kuuluvien kollokaattien esiintymiskonteksteissa näkyy ukrainalaispakolaisten ja auttajien välinen suhde. Monet auttavat ukrainalaispakolaisia (esimerkki 11). Ukrainalaispakolaiset tarvitsevat ja pyytävät apua perustarpeiden täyttämiseen (esimerkki 12). Kuten esimerkissä 12, kansallisuutta ilmentävät kollokaatit *ukrainalaisia, ukrainalaisille* ja *ukrainalaisten* toimivat useimmiten kongruoivina adjektiivimääritteinä substantiivin *pakolainen* eri sijamuotojen edellä (ks. VISK § 563). Kyseisten kollokaattien kaltaisia adjektiiveja voidaan kuitenkin käyttää myös yksin substantiiveille tyypillisellä tavalla subjektina (ks. VISK § 626).

11) – Moni ihminen **auttaa** *pakolaisia* pyyteettömästi.

12) Lisäksi avun tarve on lisääntynyt, sillä iso joukko **ukrainalaisia** *pakolaisia* hakee nyt ruoka-avustuksia.

Apua tarjoavat niin valtiot, kunnat ja kaupungit kuin yhteisöt, organisaatiot ja yksilötkin (esimerkit 13–14). Ukrainalaispakolaisia autetaan muun muassa tyydyttämällä

perustarpeita, esimerkiksi hygienia- ja siivoustarvikkeiden avulla (esimerkki 13). Kollokaatti *vapaaehtoiset* osoittaa, että auttajien joukossa on myös vapaaehtoisia (esimerkki 14).

13) Raision ydinkeskustassa sijaitsevasta avustuskeskuksesta *pakolaiset* saavat muun muassa vaatteita, **hygienia- ja siivoustarvikkeita**, lastenruokaa, leluja, talous- ja siivoustarvikkeita, kodinkoneita sekä pienkalusteita.

14) Suomen venäjänkieliset auttavat Ukrainan *pakolaisia* monilla tavoilla. **Vapaaehtoiset** ovat esimerkiksi järjestäneet bussikuljetuksia, hyväntekeväisyyskonsertin ja keränneet tarpeellisia tavaroita jaettavaksi *pakolaisille*.

Majoittaminen voidaan tulkita kollokaattien perusteella yhdeksi merkittävimmistä auttamisen muodoista (esimerkki 15). Kuntien ja kaupunkien (esimerkki 16) lisäksi myös monet yksityishenkilöt ovat tarjonneet tilojaan pakolaisille (esimerkki 17). Esimerkin 18 tavoin ukrainalaispakolaisille etsitään lisää vapaaehtoisia auttajia.

15) Lisäksi sairaanhoitopiiri pohtii, voisiko Ukrainan *sotapakolaisia* **majoittaa** Mänttä-Vilppulan vanhaan sairaalaan ja Ylöjärven Ylisen entisen kuntoutuskeskuksen kartanoon.

16) Hattulan kunta valmistautuu **tarjoamaan** hätämajoitusta *ukrainalaispakolaisille*.

17) Perheenisä **tarjoaa** asuntonsa Ukrainan *pakolaisille*.

18) Lahdessa **etsitään** lisää vapaaehtoisia Ukrainasta saapuvien *pakolaisten* avuksi.

Kansainväliset järjestöt osoittautuvat merkittäväksi osaksi auttamisen diskurssia. Diskurssiin kuuluu maailman suurin rauhanjärjestö YK, joka edistää turvallisuutta, ihmisoikeuksia ja kestävä kehitystä (Suomen YK-liitto 2023). Diskurssiin liittyy myös YK:n alainen kansainvälinen pakolaisjärjestö UNHCR, jonka tavoitteena on turvata pakolaisten oikeuksia (UNHCR 2023). Näiden järjestöjen myötä myös Suomen Pakolaisavun henkilöt, toiminnanjohtaja Annu Lehtinen ja yhteiskuntasuhdepäällikkö Katja Mannerström on yhdistetty ukrainalaispakolaisen auttamiseen. Ukrainalaispakolaisia suositellaan auttamaan tukemalla näitä järjestöjä rahallisesti (esimerkki 19). Yle-korpuksessa tiedon alkuperään viitataan tiedon lähteen ilmoittavien lausekkeiden avulla (ks. VISK § 1480), kuten esimerkissä 19 *Lehtisen mukaan*.

19) Kaikista parasta olisi tällä hetkellä auttaa rahalahjoituksin paikan päällä toimivia järjestöjä. Niitä ovat Lehtisen mukaan etenkin YK:n pakolaisjärjestö **UNHCR** sekä Punainen Risti ja monet muut järjestöt.

Auttamisen diskurssin kollokaatit esiintymiskonteksteissaan osoittavat, että ukrainalaispakolaiset tarvitsevat apua, ja niin yksilöt kuin erilaiset yhteisöt auttavat heitä monin eri tavoin. Diskurssien analyysin mukaan Ylen pakolaisuutisoinnissa välittyi ihmisten halu auttaa. Yle tuo myös esille kansainvälisten järjestöjen ja niiden toimijoiden merkitys ukrainalaispakolaisten auttamisessa.

4.3 Talouden ja politiikan diskurssi

Talouden ja politiikan diskurssi koostuu adjektiivista, substantiiveista ja valmistautumista kuvaavista verbeistä. Tähän diskurssiin kuuluvat kollokaatit havainnollistuvat taulukossa 4.

TAULUKKO 4 Talouden ja politiikan diskurssin kollokaatit.

Diskurssiprosodia	Kollokaatit
Varautuminen	<i>mahdollisten, odottaa, valmistautuu, valmistautuvat, valmius, varautuu</i>
Politiikka	<i>sisäministeriön</i>
Talous	<i>korvausta</i>
Työllistyminen	<i>työllistymistä</i>

Suomen valtio, kunnat ja kaupungit ovat valmistautuneet ukrainalaispakolaisten vastaanottamiseen taloudellisesti ja käytännössä. Ukrainalaispakolaisten talouspoliittisia asioita käsitellään muun muassa sisäministeriössä (esimerkki 20). Kollokaatin *korvausta* yhteydessä käsitellään valtionsisäistä talouspolitiikkaa (esimerkki 21). Esimerkissä 22 kollokaatti *valmius* liittyy keskusteluun Suomen valmiuksista ja resursseista huolehtia ukrainalaispakolaisten hyvinvoinnista ja auttaa heitä integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Myös ukrainalaispakolaisten työllistymistä pyritään edistämään: siitä nähdään olevan hyötyä niin pakolaisille kuin yrityksillekin (esimerkki 23). Yritykset ovat halukkaita työllistämään ukrainalaisia pakolaisia, mutta kielitaitoa pidetään yhtenä merkittävimmistä työllistymisen edellytyksistä (esimerkki 24).

20) Suomi **varautuu** ottamaan vastaan *pakolaisia*. **Sisäministeriön** mukaan Suomi pystyisi vastaamaan jopa kymmenien tuhansien turvapaikanhakijoiden saapumiseen.

21) Hallitus on päättänyt, että valtio maksaa kunnille **korvausta** *ukrainalaispakolaisten* palveluista.

22) **Valmius** sotatraumojen hoitoon vajavainen Suomessa *pakolaisten* saama perusterveydenhuolto ja välitön kriisiapu ovat riittävällä mallilla, mutta vaativien sotatraumojen hoitoon ei meillä riitä valmiutta.

23) Paikallispolitiikan avulla voidaan helpottaa esimerkiksi *pakolaisten* **työllistymistä**, mikä helpottaa joidenkin alojen yritysten työvoimapulaa.

24) Hämeen yritykset kiinnostuneita ukrainalaisten *pakolaisten* työllistämisestä Paikoin **työllistymistä** haittaa esimerkiksi kielitaidon puute.

Ukrainalaispakolaisiin liittyvää taloudellista ja poliittista toimintaa kuvataan esimerkiksi 25 modaalisella ilmauksella *mahdollisten* (ks. VISK § 1551, § 1588), joka osoittaa lukijalle tilanteen epävarmuutta. Myös esimerkkien 26 ja 27 verbit, *valmistautuvat* ja *varautuu*, ilmaisevat käsitystä asiointilan epävarmasta toteutumismahdollisuudesta.

25) Opetusjärjestelyitä pitää pohtia nopeasti **mahdollisten** *ukrainalaispakolaisten* varalta, Polvi-
nen sanoo. Suomen perustuslaki takaa jokaiselle lapselle oikeuden maksuttomaan perusopetukseen.

26) Vaasan ja Kokkolan kaupungit **valmistautuvat** rahalliseen tukeen ja *pakolaisten*

vastaanottoon.

27) Ukrainassa on todettu niin polio-, tuberkuloosi- kuin tuhkarokkotapauksia ja sairaanhoitopiiri **varautuu** hoitamaan *pakolaisten* mahdollisia sairauksia.

Talouden ja politiikan diskurssiin kuuluvien kollokaattien yhteydessä käsitellään ukrainalaispakolaisia koskevia talouspoliittisia tekijöitä, kuten kuntien ja kaupunkien taloudellisia ja konkreettisia valmiuksia vastaanottaa, majoittaa sekä integroida pakolaisia. Ylen pakolaisuutisoinnissa välittyy käsitys tilanteen epävarmuudesta, mikä luonnollisesti vaikuttaa talouspoliittisten päätösten tekemiseen.

4.4 Määrän diskurssi

Määrän diskurssin kollokaatit (taulukko 5) havainnollistavat pakolaisten lukumäärää ja pakolaiskriisin laajuutta numeraalien sekä määrää ja kokoa ilmaisevien lekseemien avulla.

TAULUKKO 5 Määrän diskurssin kollokaatit.

Diskurssiprosodia	Kollokaatit
Määrä	<i>lisää, miljoonaa, määrä, määrän, noin, suurin, yli</i>
Henkilöt	<i>Filippo, Grandi</i>

Kollokaatit *määrä* ja *lisää* konteksteissaan osoittavat, että pakolaisten määrän ennustetaan kasvavan sodan jatkuessa (esimerkit 28 ja 29). Esimerkissä 30 lukumäärää ilmaisee numeraali *miljoonaa* (ks. VISK § 776). Superlatiivimuotoinen adjektiivi (ks. VISK § 642) *suurin* ilmaisee pakolaiskriisin olevan suurin esimerkissä määritellyllä aikavälillä (esimerkki 30). Lekseemin *yli* avulla ilmaistaan likimääräisyyttä (ks. VISK § 656) esimerkissä 30, ja lekseemin *noin* avulla summittaisuutta (ks. VISK § 855) esimerkissä 31.

28) Maahanmuuttovirasto on arvioinut, että Suomeen voi saapua tämän vuoden kuluessa Ukrainasta jopa 40 000–80 000 *pakolaista*. Jos sota ei lopu nopeasti, voi *pakolaisten määrä* kasvaa paljon tätä suuremmaksikin.

29) Johanssonin mukaan Ukrainan sähköntuotantoon ja vedenjakeluun kohdistuvien iskujen taustalla on Venäjän halu luoda EU:hun suuntautuva *pakolaisten* tulva. Hän painottaa, että EU-maiden on siis oltava valmiita vastaanottamaan **lisää** *pakolaisia* Ukrainasta.

30) Nyt Puolassa on jo **yli** kaksi **miljoonaa** *ukrainalaispakolaista*. Kyseessä on Euroopan **suurin** *pakolaiskriisi* toisen maailmansodan ja sen jälkeisten väestönsiirtojen jälkeen.

31) Sodan aikana Etelä-Savon alueelle on Mikkelin vastaanottokeskuksen mukaan saapunut **noin** 2000 *ukrainalaispakolaista*. Heistä **noin** kolme neljäsosaa asuu yksityismajoituksissa ja loput vastaanottokeskuksen toimipisteissä.

Yle-korpuksessa ukrainalaispakolaisten määrien yhteydessä viitataan tiedonlähteesseen, YK:n pakolaiskomissaari Filippo Grandiin. Tämä näkyy esimerkissä 32.

32) YK:n *pakolaiskomissaari* **Filippo Grandi** sanoi sunnuntaina, että kymmenen sodan päivän aikana jo yli 1,5 miljoonaa ihmistä on paennut Ukrainasta naapurimaihin.

Määrän diskurssin kollokaatit osoittavat esiintymiskonteksteissaan, että ukrainalais-pakolaisista puhutaan määrinä ja lukuina. Ylen uutisoinnissa käytetään asiantuntijoita tiedonlähteinä, kun tuodaan esille ukrainalaispakolaisten lukumääriä.

4.5 Lähi-idän pakolaisten diskurssi

Lähi-idän pakolaisten diskurssin kollokaatit (taulukko 5) osoittivat, että Ukrainan pakolaisia ja Lähi-idän pakolaisia verrataan ja rinnastetaan toisiinsa.

TAULUKKO 6 Lähi-idän pakolaisten diskurssin kollokaatit.

Diskurssiprosodia	Kollokaatit
Maantiede	<i>idän, idästä, Irakin, Lähi</i>

Ukrainan ja Lähi-idän pakolaisten vertailu ilmenee esimerkissä 33 esiintyvistä komparaatioista (ks. VISK § 633), jossa ilmaistaan vertailukonjunktion *kuin* (ks. VISK § 1172) avulla, että Ukrainan pakolaiskriisi on osoittautunut vuoden 2015 Euroopan pakolaiskriisiä suuremmaksi. Vertailun myötä diskurssissa nousee esiin epätasa-arvo kahden eri pakolaisryhmän kohtelussa: Yle-korpus osoittaa monen kokevan, että Ukrainan pakolaisia kohdellaan paremmin kuin Lähi-idän pakolaisia (esimerkit 34 ja 35).

33) Suomeen on tullut tänä vuonna enemmän turvapaikan ja tilapäisen suojelun hakijoita kuin vuonna 2015, jolloin Suomeen tuli suuri määrä *pakolaisia* muun muassa **Lähi-idästä**.

34) **Irakin pakolaisen** Maysam Lailahin opinnot ovat olleet jumissa Suomeen tulosta asti – hän pitää Ukrainan *pakolaisten* erilaista kohtelua epärealistisena.

35) Myös muutkin kuin *pakolaiset* ovat panneet merkille Ukrainan ja **Lähi-idän pakolaisten** erilaisen kohtelun.

Ukrainan pakolaisia myös rinnastetaan Lähi-idän pakolaisiin. Ukrainan sota näkyy muun muassa Lähi-idässä kasvaneena nälänhätänä. Esimerkit 36 ja 37 paljastavat huolen siitä, että entisestään paheneva nälänhätä lisää pakolaisten määrää entisestään. Esimerkissä 37 Ukrainan pakolaiset rinnastetaan (ks. VISK § 1079) Lähi-idän pakolaisiin ilmauksen *lisäksi* avulla.

36) Ukrainasta paenneen viljelijän mielestä Putin käy sotaa ihmisten nälällä. Jos taistelut eivät lopu, Euroopan porteille rynnii kohta leivän perässä miljoonia *pakolaisia* **Lähi-idästä**.

37) – Jos sota ei lopu, Euroopan porteilla kolkuttaa miljoonia *pakolaisia* **Lähi-idästä**, miljoonien ukrainalaisten *pakolaisten* lisäksi. Jos leipää ei ole, ihmiset rynnistävät sinne missä sitä on.

Lähi-idän pakolaisten diskurssin kollokaatit ilmentävät Ukrainan pakolaisten ja Lähi-idän pakolaisten välistä suhdetta. Ylen pakolaisuutisoinnissa ukrainalaispakolaisiin liitetään vertaileva ja rinnastava keskustelu Lähi-idän pakolaisista.

5 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, millaisia kollokaatteja ukrainalaispakolaisiin on liitetty Ylen verkkoartikkeleissa aikavälillä 24.2.2022–30.1.2023, ja millaisia diskurssiprosodioita eli merkitysryhmiä ja diskursseja näistä kollokaateista muodostuu. Tarkastelin 83:a noodin *pakolai* yhteydessä esiintyviä kollokaattia, jotka luokittelin denotatiivisen merkityksen ja esiintymiskontekstin perusteella 17 diskurssiprosodiaan. Niiden pohjalta muodostin Ylen verkkoartikkeleista koostuvassa Yle-korpuksessa ilmenevät viisi diskurssia: vastaanottamisen diskurssi, auttamisen diskurssi, talouden ja politiikan diskurssi, määrän diskurssi ja Lähi-idän pakolaisten diskurssi.

Kollokaatit sekä niiden pohjalta muodostetut diskurssiprosodiat ja diskurssit toivat analyysissa esille ukrainalaispakolaisiin kohdistuvia diskursseista Ylen uutisoinnissa. Kollokaattien pohjalta voitiin tulkita, että Ukrainasta ennätöksellisiä määriä Suomeen saapuneita pakolaisia on autettu elämän perustarpeissa. Yle-korpuksessa paljastui, että valtion sekä ukrainalaispakolaisia vastaanottavien kuntien ja kaupunkien talouspolitiikan avulla on pyritty edistämään ukrainalaispakolaisten hyvinvointia ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Ukrainalaispakolaiset liitetään Yle-korpuksessa pakolaisuuden kontekstiin. Heidät määritellään ukrainalaisiksi suojaa hakeviksi turvapaikanhakijoiksi, joiden asema määrittyy suhteessa muihin eri aikoina muodostuneisiin pakolaisryhmiin. Muista pakolaisryhmistä korostui Ukrainan pakolaisten vertaileva ja rinnastava suhde Lähi-idän pakolaisiin.

Kolmannen tutkimuskysymyksen myötä tavoitteena oli myös selvittää, mitä paljastuneet diskurssit kertovat Ylen uutisoinnin rakenteista ja käytänteistä. Tutkimukseni perusteella voidaan tulkita, että Ylen uutisointi on määrittämiensä arvojen ja tavoitteiden mukaisesti totuudenmukaista, vastuullista ja ihmisarvoa kunnioittavaa. Yle toi uutisoinnissaan esille kattavasti taustoitettuja näkökulmia sekä hyödyntää monipuolisia tiedonlähteitä. Uutisartikkelin genren myötä Yle-korpuksen kollokaatit ja Ylen uutisoinnin kielenkäyttö olivat sävyiltään neutraaleja.

Tutkimukseni osoitti, että ukrainalaispakolaisiin liitetään osin samoja aiheita kuin muissa pakolaisdiskursseja tarkastelevissa tutkimuksissa, kuten Bakerin ym. (2008) ja Stavridoun (2021) Iso-Britannian lehdistön maahanmuuttajadiskursseja tarkastelevista tutkimuksista sekä Somarin (2012) Helsingin Sanomien somalien representointia tarkastelevassa tutkimuksessa. Tutkimuksia yhdistää se, että pakolaisiin liitetään pakolaisten lähtö- ja kohdamaa, maahantulo ja lukumäärä.

Tässä tutkimuksessa ilmeni, että myös Ylen uutisoinnissa ukrainalaispakolaisista kirjoitetaan usein lukuina. Tämä voidaan tulkita joltain osin epäinhimilliseksi, kuten aiemmin mainitsemisissä tutkimuksissa. Toisaalta lukujen esille tuominen ilmentää Ylen uutisointiin kuuluvaa objektiivista tiedonvälitystä. Kuten Stavridoun (2012) tutkimuksessa, myös omassa tutkimuksessani ilmeni, että maahanmuuttajia koskevan uutisoinnin lähteenä on käytetty virallisia henkilöitä, viranomaisia sekä instituutioita. Sen lisäksi Ylen pakolaisuutisointi tuo kuitenkin monipuolisesti esiin myös ukrainalaispakolaisten omia näkökulmia.

Ukrainalaispakolaisiin liitettävät diskurssit eroavat edellä mainituista tutkimuksista siinä mielessä, että niissä ei ilmennyt ukrainalaispakolaisiin kohdistuvaa syrjintää, epäinhimillistämistä tai laillisuutta. Sen sijaan erityisesti auttamisen diskurssista välittyi ihmisten positiivinen ja myötätuntoinen suhtautuminen Ukrainasta Suomeen saapuneita pakolaisia kohtaan.

CADS-menetelmä sopii median pakolaisdiskurssien tutkimiseen, sillä sen avulla pystyin tarkastelemaan laajoja tekstiaineistoja ja saamaan kattavan kokonaiskuvan Ylen ukrainalaispakolaisiin liittyvän uutisoinnin välittämistä diskursseista. Kollokaatioanalyysiin valitsemani Z-testi osoittautui toimivaksi, sillä sen merkitseviksi nostamat kollokaatit paljastivat selkeästi keskeisimmät ukrainalaispakolaisiin liittyvät diskurssit.

Tutkimuksessani ilmeni joitakin tekijöitä, joihin on suhtauduttava kriittisesti korpuksen tuloksia tarkasteltaessa. Koska aineistoani ei ole lemmatisoitu, käytin hakusanana lekseemien *pakolainen* ja *pakolaisuus* sanavartaloa *pakolai*. Tällöin noodeina toimii näiden lekseemien eri muodot sekä niistä muodostetut yhdyssanat. Siksi kollokaatioanalyysin tuloksilla ei voida määritellä yksittäisen lekseemin käyttöä, vaikka painotinkin laadullisessa tutkimuksessa *pakolaista*. Yle-korpuksen lemmatisoimattomuuden vuoksi kollokaateiksi lukeutui samojen saneiden eri taivutusmuotoja.

Pakolai-noodi osoittautui sopivaksi juuri tähän tutkimukseen, sillä sen avulla sain Yle-korpuksesta vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tarkemmin rajatulla noodilla en olisi saanut kollokaatioanalyysissä yhtä paljon merkitseviä kollokaatteja itse kerätyn korpuksen koon huomioon ottaen. Mikäli haluttaisiin tutkia tarkasti rajatun noodin diskursseja, uudelleentoteutettuna vastaavanlaisen aineiston olisi tarkoituksenmukaista olla lemmatisoitu. Tällöin myös korpusaineiston tulisi olla suurempi.

Pyrin tutkimusta tehdessäni objektiivisuuteen. On kuitenkin otettava huomioon, että aineiston laadullinen analyysi on aina altis tutkijan subjektiivisuudelle (Baker 2006: 10–11). Tutkija päättää, millaisia tekstejä tutkimukseen valitaan, mitä niistä analysoidaan ja millaisia menetelmiä käytetään (Baker ym. 2008: 277). Tutkimuksen tulokset voisivat olla erilaiset riippuen siitä, miten monitulkintaiset kollokaatit tulkitaan ja miten laajasti niiden esiintymiskonteksteja tarkastellaan. Tulkinnallisuus näkyy esimerkiksi diskurssiprosodioiden muodostamisessa. Kollokaatit ovat moniselitteisiä ja sisältävät esiintymiskonteksteissaan merkityksiä eri diskursseista, minkä vuoksi ne voitaisiin luokitella diskurssiprosodioihin myös toisella tapaa kuin mitä tässä tutkimuksessa on tehty.

Koska ukrainalaispakolaiset ovat Ukrainan pakolaiskriisin ajankohtaisuuden vuoksi uusi aihe kielentutkimuksen alalla, tuo tutkimukseni uutta tietoa ukrainalaispakolaisiin liittyvistä diskursseista, joita Ylen verkkoartikkelit rakentavat. Lisäksi tutkimukseni edistää korpusavusteisen diskurssintutkimuksen kehitystä, sillä se osoittaa, että korpuslingvistiset tutkimusmenetelmät soveltuvat median pakolaisdiskurssien tutkimiseen. Tutkimus laajentaa käsitystä kielenkäytöstä uutisen genren kontekstissa ja tietoa saneiden *pakolainen* ja *pakolaisuus* näkymättömistä merkityksistä (ks. Partington 2017). Tutkimustulosten avulla voidaan edistää ukrainalaispakolaisten hyvinvointia ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan, ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja siitä aiheutuvia yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia haittoja.

Korpukseni kattoi vain Ylen artikkelit. Siksi tutkimukseni tulosten perusteella ei voida yleistää, minkälaisia diskursseja muut mediat välittävät. Täten jatkotutkimuksissa voitaisiin esimerkiksi tarkastella muiden medioiden pakolaisuutisointia ja verrata niitä tämän tutkimuksen tuloksiin. Tulevaisuudessa voitaisiin tutkia myös sitä, miten Ukrainan pakolaisiin liitettävät diskurssit eroavat Lähi-idän pakolaisiin liitettävistä diskursseista eri medioissa. Pakolaisdiskursseista saataisiin laajempi käsitys tarkastelemalla yksilöiden tuottamia tekstejä esimerkiksi verkkokeskusteluissa.

LÄHTEET

- Ancarno, Clyde 2020: Corpus-Assisted Discourse Studies. – Anna De Fina & Alexandra Georgakopoulou (toim.), *The Cambridge Handbook of Discourse Studies* s. 165–185. Cambridge: Cambridge University Press.
- Anthony, Laurence 2022: AntConc. Version 4.2.0. Computer Software. Tokio, Japani: Waseda University. – <http://www.laurenceanthony.net/software/antconc/> 2.2.2023.
- Baker, Paul 2006: *Using Corpora in Discourse Analysis*. Lontoo: Continuum.
- Baker, Paul, Gabrielatos, Costas, KhosraviNik, Majid, Krzyżanowski, Michał, McEnery, Tony & Wodak, Ruth 2008: A useful methodological synergy? Combining critical discourse analysis and corpus linguistics to examine discourses of refugees and asylum seekers in the UK press. – *Discourse & Society* 19 (3) s. 273–306.
- Baker, Paul & McEnery, Tony 2015: *Corpora and discourse studies: Integrating discourse and corpora*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Barnbrook, Geoff 1996: *Language and computers: A practical introduction to the computer analysis of language*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fairclough, Norman 1992. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity.
- 1995: *Critical discourse analysis*. Lontoo ja New York: Longman.
- Heikkinen, Vesa 2012: Diskurssi. – Heikkinen, Vesa, Voutilainen, Eero, Lauerma, Petri, Tiililä, Ulla & Lounela, Mikko (toim.), *Genreanalyysi: Tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 94–99. Helsinki: Gaudeamus.
- Heikkinen, Vesa & Voutilainen, Eero 2012: Genre – monitieteinen näkökulma. – Heikkinen, Vesa, Voutilainen, Eero, Lauerma, Petri, Tiililä, Ulla & Lounela, Mikko (toim.), *Genreanalyysi: Tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 94–99. Helsinki: Gaudeamus.
- Hoey, Michael, Mahlberg, Michaela, Stubbs, Michael & Teubert, Wolfgang 2007: *Text, discourse, and corpora: Theory and analysis*. New York: Continuum.
- Jantunen, Jarmo Harri 2011: Kansainvälinen oppijansuomen korpus (ICLFI): typologia, taustamuuttujat ja annotointi. – *Lähivördlusi. Lähivertailuja* 16 (1) s. 86–105.
- 2018a: Homot ja heterot Suomi24:ssä: analyysi digitaalisista diskursseista. – *Puhe ja kieli* 38 (1) s. 3–22.
- 2018b: Korpusavusteinen diskurssintutkimus (CADS): analyysiesimerkki homouden ja heterouden digitaalisista diskursseista. – *Diskurssintutkimuksen menetelmistä. On the methods in discourse studies AFInLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia* 11. s. 20–44.
- Kyröläinen, Aki-Juhani & Veronika Laippala 2021: Määrällinen korpuslingvistiikka. – Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne, Kaius Sinemäki (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV* s. 487–534.
- Lehto, Liisa-Maria 2018: *Korpusavusteinen diskurssianalyysi japaninsuomalaisten kielipuheesta*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Maahanmuuttovirasto 2022: *Kansainvälinen suojelu*. – <https://tilastot.migri.fi/index.html#applications/23330?start=626> 15.11.2022.
- Matikainen, Janne 2020: *Media ja yleisön luottamuksen ulottuvuudet : instituutiot, journalismi ja mediasuhde*. – Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisusarja. Helsinki: Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta.
- McEnery, Tony & Hardie, Andrew 2011: *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge University Press.
- Partington, Alan 2017: Varieties of non-obvious meaning in CL and CADS: from ‘hindsight post-dictability’ to sweet serendipity. – *Corpora* 12 (3) s. 339–367.
- Partington, Alan, Duguid, Alison & Taylor, Charlotte 2013: *Patterns and meanings in discourse: Theory and practice in corpus-assisted discourse studies (CADS)*. Amsterdam: John Benjamins.
- Perälä, Kati 2016: *Turvapaikanhakijoiden representointi Ilta-Sanomien uutisteksteissä ennen Pariisin terroristikuja sekä niiden jälkeen*. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.
- Pietilä, Jyrki 2012: Lehdistön tutkimus. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä, Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi* s. 594–598. Tallinna: Gaudeamus Oy.

- Pälli, Pekka & Lillqvist, Ella 2020: Diskurssianalyysi. – Luodonpää-Manni, Milla, Hamunen, Markus, Konstenius, Reetta, Miestamo, Matti, Nikanne, Urpo & Sinnemäki, Kaius (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä I-IV* s. 374–411. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Sinclair 1991: *Corpus, concordance, collocation*. Oxford: Oxford University Press.
- Sisäministeriö 2023: Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turva-paikanhakijat-ja-pakolaiset> 6.4.2023.
- Somari, Marjo 2012: *Somalien representointi Helsingin Sanomien uutisoinnissa – 1990-luvun somalishokista 2010-luvun integraatioon?* Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston valtiotieteen tiedekunta.
- Stavridou, Antonia 2021: *A corpus-based discourse analysis of the discourse patterns towards RASIM in the British news sources before and after the Brexit referendum*. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopiston filosofinen tiedekunta.
- Suomen YK-liitto 2023: Tietoa meistä. <https://www.ykliitto.fi/tietoa-meista#mita-teenme> 7.4.2023.
- UNHCR 2023: Tietoa meistä. – <https://www.unhcr.org/neu/fi/tietoa-unhcr> 7.4.2023.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Viikuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <https://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php> 12.4.2023.
- Yle 2014: Yle ja tekijänoikeudet – mitä saat tehdä Ylen sisällöillä? <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/11/26/yle-ja-tekijanoikeudet-mita-saat-tehda-ylen-sisalloilla> 9.4.2023.
- 2022a: Mitä on Ylen julkinen palvelu? – <https://yle.fi/aihe/s/yleisradio/julkinen-palvelu> 16.11.2022.
- 2022b: Yleläisen eettiset periaatteet. – <https://yle.fi/aihe/s/ylel%C3%A4isen-eettiset-periaatteet> 16.11.2022.

LIITTEET

LIITE 1 KOLLOKAATIT

LIITE 1 Kollokaatioanalyysistä noodilla *pakolai* saadut 96 kollokaattia lajiteltuna Effect-arvon mukaan.

Sija	Frekvenssi	Effect	Kollokaatti
1	6740	18.960	ukrainasta
2	14040	18.525	ukrainan
3	970	16.431	yk
4	330	15.152	unhcr
5	310	14.453	annu
6	5570	14.388	ukrainalaisia
7	6840	12.168	suomeen
8	490	11.794	varautuu
9	230	11.298	saapuneet
10	580	10.977	lehtinen
11	580	10.977	puolassa
12	250	10.724	ohjeita
13	50	10.538	muokattu
14	2770	10.334	vastaan
15	330	10.185	saapuvien
16	40	10.139	yhteiskuntasuhdepäällikkö
17	40	10.139	vastaanottamisessa
18	580	10.041	ottamaan
19	280	9.974	tuloon
20	4950	9.952	ukrainalaisten
21	90	9.858	vastaanottamisesta
22	160	9.578	vastaanottoon
23	220	9.330	kuntaan
24	120	9.324	kasseja
25	1070	9.167	ottaa
26	200	9.114	saapumassa
27	50	8.943	irakin
28	110	8.748	sisäisiä
29	110	8.748	vastaanottamiseen
30	70	8.694	huoneeseen
31	540	8.617	majoittaa
32	2310	8.410	määrä
33	40	8.356	laukaa
34	1160	8.239	miljoonaa
35	460	8.090	saapuu
36	730	8.040	saapunut
37	80	8.034	siilinjärvellä
38	640	8.011	kuopion
39	5930	7.965	n
40	280	7.952	työllistymistä

41	220	7.809	valmistautuu
42	760	7.783	toiminnanjohtaja
43	290	7.762	saapuville
44	330	7.702	auttamiseen
45	200	7.519	saapuvia
46	2310	7.471	tullut
47	270	7.466	lähi
48	50	7.348	filippo
49	70	7.346	linissa
50	1070	7.099	asuntoja
51	2300	7.036	ukrainalaisille
52	260	6.964	tulleiden
53	190	6.960	vastaanottaa
54	130	6.902	turvapaikanhakijoille
55	80	6.773	grandi
56	80	6.773	idästä
57	320	6.610	auttamiseksi
58	280	6.604	tuleville
59	110	6.597	valmistautuvat
60	1100	6.581	vastaanottokeskukseen
61	140	6.576	idän
62	140	6.576	mahdollisten
63	140	6.576	dominikin
64	210	6.498	hämeessä
65	570	6.386	tarjoaa
66	3370	6.315	tulee
67	150	6.281	korvausta
68	120	6.236	hygieniatuotteita
69	120	6.236	saamassa
70	5230	6.220	noin
71	1240	6.166	vastaanottokeskuksessa
72	770	6.075	varten
73	320	5.980	asemalla
74	1480	5.970	suurin
75	200	5.924	etsitään
76	2990	5.877	auttaa
77	1600	5.758	kaupunki
78	250	5.731	sisäministeriön
79	250	5.731	avustustarvikkeita
80	210	5.720	hätmajoitukseen
81	390	5.673	tarjoamaan
82	300	5.627	tulevien
83	460	5.460	valmius
84	830	5.275	vapaaehtoiset
85	900	5.235	käyttöön
86	430	5.232	määrän
87	720	5.187	odottaa
88	2070	4.890	lisää
89	4300	4.849	osa
90	3890	4.416	yli

91	8510	-3.656	oli
92	10440	-3.872	hän
93	71610	-3.960	ja
94	4150	-4.311	venäjä
95	20090	-4.531	ei
96	10820	-6.295	venäjän